

ISSN 2409-9260 (Print)
ISSN 2415-3869 (Online)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
Одеського національного економічного університету

№ 7-8 (320-321), 2024

Виходить 10-12 разів на рік 5-6 випуків • Заснований у грудні 1994 р.

Одеса
2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Коваленко Вікторія Володимирівна, доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна

Заступники головного редактора

Літвінов Олександр Сергійович, доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна,

Слатвінська Марина Олександрівна, доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна

Технічний та літературний редактор

Кулікова Інна Анатоліївна, фахівець I категорії науково-редакційного відділу, Одеський національний економічний університет, Україна

Амброзі Маріан Маріанович кандидат філос. наук, доцент, Коледж міжнародного бізнесу ISM Словаччина в Пряшеві, Словаччина, Андрійченко Андрій Вадимович доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Божинова Маріяна доктор екон. наук, професор, Академія економіки ім. Д. А. Ценова, Республіка Болгарія, Бухтіарова Аліна Геннадіївна кандидат екон. наук, доцент, Сумський державний університет, Україна, Валігура Володимир Андрійович кандидат екон. наук, доцент, Західноукраїнський національний університет, Україна, Васильчишин Олександра Богданівна доктор екон. наук, професор, Західноукраїнський національний університет, Україна, Горняк Ольга Василівна доктор екон. наук, професор, Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова, Україна, Горювий Дмитро Анатолійович доктор екон. наук, професор, Харківський технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна, Гострик Олексій Маркович кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Гросу Вероніка доктор екон. наук, професор, Сучавський університет імені Штефана чел Маре, Румунія, Гудзь Тетяна Павлівна доктор екон. наук, професор, Вищий навчальний заклад Укоопспілки, Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна, Даниліна Світлана Олексіївна кандидат економічних наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Ермакова Ольга Анатоліївна доктор екон. наук, професор, Інститут ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, Бухаронок Артур Віталійович кандидат екон. наук, доцент, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича, Жердецька Лілія Вікторівна доктор екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Заротіадіс Ірігоріс кандидат екон. наук, доцент Університет Аристотеля в Салоніках, Греція, Збрицька Тетяна Петрівна кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Зеленка Владімір кандидат екон. наук, доцент, Вища школа економіки у Празі, Чеська Республіка, Зеркаль Анастасія Вікторівна доктор екон. наук, доцент, Національний університет «Запорізька політехніка», Україна, Каримов Дієр Мухтарович канд. екон. наук, доцент, Національний університет Узбекистану ім. Мирзо Улугбека, Республіка Узбекистан, Кетнерс Карліс доктор екон. наук, професор, Банківська вища школа бізнесу і фінансів, Латвійська Республіка, Кузіна Руслана Вілївна доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Кузнецова Інна Олексіївна доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Лайко Олександр Іванович доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Меджибовська Наталія Семенівна доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Мельник Леонід Васильович доктор екон. наук, професор, Національний університет водного господарства та природокористування, Україна, Міхальчук Камелія Каталіна, кандидат екон. наук, доцент, Сучавський університет ім. Штефана чел Маре, Румунія, Мумінов Нозим Гаффарович кандидат екон. наук, професор, Національний університет Узбекистану ім. Мирзо Улугбека, Республіка Узбекистан, Муршудді Фахри Фуад огли доктор філософії з економіки, Міжнародний науково-дослідний центр Євразійської економіки UNES, Азербайджан, Нездоймінов Сергій Георгійович кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Онищенко Світлана Володимирівна доктор екон. наук, професор, Національний університет «Полтавська політехніка ім. Ю. Кондратюка», Україна, Пантелеева Наталія Миколаївна доктор екон. наук, професор, Черкаський науково-навчальний інститут Університету банківської справи, Україна, Патлатой Олександр Євгенович кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Семенова Валентина Григорівна доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Сергеева Олена Степанівна кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Слободяник Юлія Борисівна доктор екон. наук, професор, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана, Україна, Тульвінські Міхаєла кандидат екон. наук, доцент, Сучавський університет імені Штефана чел Маре, Румунія, Уханова Інна Олегівна кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Хомутенко Алла Віталіївна доктор екон. наук, професор, Одеський національний економічний університет, Україна, Чоботару Маріус-Сорін кандидат екон. наук, лектор, Сучавський університет імені Штефана чел Маре, Румунія, Шикіна Ольга Володимирівна кандидат екон. наук, доцент, Одеський національний економічний університет, Україна, Шелудько Сергій Андрійович, кандидат екон. наук, доцент, провідний фахівець Департаменту оцінки та заставних операцій ПАТ АБ "Південний", Україна, Шевцова Олена Йосипівна доктор екон. наук, професор, Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, Україна, Школьник Інна Олександрівна доктор екон. наук, професор, Сумський державний університет, Україна

Засновник та видавець:	
Міжнародна представленість та індексація: Index Copernicus International (ICV 2022: 80,59). Google Scholar (h-індекс - 15). Open Ukrainian Citation Index (OUCI). CrossRef. Dimensions. Реферативна база даних «Україніка наукова». Український реферативний журнал «Джерело». Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. Електронний репозитарій Одеського національного економічного університету.	Одеський національний економічний університет зареєстрований як суб'єкт у сфері друкованих медіа та внесений до Реєстру суб'єктів у сфері медіа Національною Радою України з питань телебачення і радіомовлення: Рішення № 1914 від 30.05.2024 р. Ідентифікатор медіа – R30-03351.
	Включено до категорії «Б» в Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук на підставі наказу Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 р. № 886
Адреса редакції та видавця:	
65082, м. Одеса, вул. Гоголя, 18, ауд. 110, Одеський національний економічний університет, науково-редакційний відділ, тел.: (+38048) 777-89-16 e-mail: visnik.nauka@oneu.edu.ua website: http://n-visnik.oneu.edu.ua/index.php	
© Одеський національний економічний університет, 2024	

РОЗВИТОК ПОНЯТТЯ «ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ» ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РІЗНІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Бондарчук О. Г., аспірант кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: just.bondarchuk@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0158-1296>

***Анотація.** Метою статті є дослідження розвитку поняття «діджиталізація», її особливостей та впливу на різні сфери економіки. Для досягнення поставленої мети були застосовані методи порівняння, аналогії, групування, конкретизації, аналізу та синтезу, табличний метод. У статті здійснено критичний аналіз терміну «діджиталізація». Проаналізовано у хронологічному порядку основні етапи розвитку цього процесу від його зародження до сучасних реалій. Представлено узагальнений вплив діджиталізації на різні сфери економіки. Практична значимість дослідження полягає у покращенні розуміння процесу розвитку цифрової трансформації, її цілей та впливу на різні сфери економіки.*

***Ключові слова:** діджиталізація, розвиток, економіка, новітні технології, цифровізація*

DEVELOPMENT OF THE CONCEPT “DIGITALIZATION” AND ITS IMPACT ON DIFFERENT SPHERES OF THE ECONOMY

Bondarchuk G. Oleksandr, postgraduate student of the Department «Economics of the Enterprise and Organization of Entrepreneurial Activity», Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine
e-mail: just.bondarchuk@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0158-1296>

***Abstract.** The purpose of the article is to analyze the definition of the development of the concept of "digitization", its signs, and the general impact of the digitization process on various spheres of the economy and business activity.*

Method. To achieve the goal, the methods of comparison, analogy, grouping, specification, analysis and synthesis, tabular method were applied.

Results. The article provides a critical analysis of the term "digitalization". The main stages of the development of this process from its inception to modern times are analyzed in chronological order. The generalized impact of digitization on various spheres of the economy is presented.

Practical importance. The rapid development in the field of digital technologies, the possibility of computing big data, the complex use of artificial intelligence and their availability for society and business have created a critical need for the digital transformation of all spheres of human life and society. It is no longer possible to imagine a business that has not implemented digital solutions or at least partially digitized its work. Without the use of digital solutions, it becomes increasingly difficult for companies to be competitive, quickly and easily interact with their customers, organize the internal work of the enterprise and even interact with the state. The modern world requires enterprises to constantly improve their products and services, improve user experience, and easily and quickly interact with their current and potential customers, but all this is impossible without the use of innovative approaches, process automation, digital solutions and services. Ignoring digitalization trends can lead to the loss of competitiveness, capital and degradation of the enterprise's intellectual capital, which, in turn, will lead to the loss of full functioning. Instead, the use of digitalization helps enterprises to maintain and develop innovative activities, develop the intellectual capital of the enterprise and get the most out of the available resources. The importance of this research lies in improving the understanding of the development process of digital transformation, its goals and impact on the activities of the enterprise and various spheres of the economy.

***Keywords:** digitalization, development, economy, new technologies, digitization.*

JEL Classification: O30; O33; O40

Постановка проблеми. У сучасній глобальній економіці спостерігається зростання ролі нових технологій, що зумовлено високими темпами науково-технічного прогресу. Прогресуюча глобалізація економіки та посилення конкуренції на ринках змінюють проблеми, з якими стикаються сучасні підприємства. Щоб відповідати сучасним викликам, підприємства повинні швидко змінюватись, використовуючи нові технології. Внаслідок початку нової промислової революції очікуються радикальні зміни не тільки з погляду

підвищення операційної ефективності та продуктивності факторів виробництва, але і з погляду нових бізнес-моделей, які приносять економічні вигоди підприємцям, економіці та суспільству загалом. Їх основа – дедалі більша діджиталізація економіки. Діджиталізація чи цифрова трансформація є процесом інтеграції цифрових технологій у всі аспекти людської діяльності. Вона змінює спосіб, яким ми працюємо, навчаємось, взаємодіємо і ведемо бізнес.

Завдяки доступності цифрових інструментів, сервісів, цифрових інфраструктур, штучного інтелекту та автоматизації підприємство може забезпечити економічне зростання за рахунок трансформаційних змін у підприємницькій діяльності.

Для цього потрібно чітко розуміти сутність діджиталізації, перспективи її впровадження для підприємств у різних сферах економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення терміну «діджиталізація» використовується у багатьох сучасних наукових дослідженнях, як вітчизняних, так і іноземних. Але немає консенсусу щодо єдиного визначення поняття. Вагомий внесок у вивчення процесів цифрової трансформації економічних систем зробили наукові праці Ю. А. Рімана, Е. Бриньольфссона, С. Берна, Ж. П. Клерка, Т. Оноре, Х. О. Лутцевої, Т. Окса, Е. Макафі, Ф. Скуотто, А. К. Коптелова.

У своїх публікаціях автори досліджували вплив цифрової трансформації на ринок праці та форми її організації, роль штучного інтелекту в праці, економіці, а також різні аспекти вивчення цифрового капіталу [1], взаємодію глобалізації та цифрової трансформації [2].

У роботах С. Бреннен, Ж. Де Клерек, О. Абакуменко, Л. Лігоненко зроблено акцент на перетворенні аналогової інформації у цифрову для її подальшого використання, водночас у роботах О. Гудзь, С. Федюнін, О. Грибіненко, А. Гуренко автори наголошували саме на використанні цифрових технологій для вдосконалення бізнес-процесів, автоматизації та оптимізації, а також покращення взаємодії з клієнтами.

Підкреслюється важливе значення діджитал технологій для соціально-економічного розвитку, електронної торгівлі та зміни організаційних структур підприємства [3]. Але незважаючи на те, що такі погляди на діджиталізацію є ґрунтовними та відображають її певні аспекти, вони все ще не охоплюють її сутність загалом, що, на нашу думку, є важливим для глибокого розуміння сутності такого явища як діджиталізація.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однією з ключових нерозв'язаних проблем є відсутність універсально прийнятого визначення «діджиталізації». Невизначеність цього поняття створює значні бар'єри для розробки та імплементації єдиних стандартів і методик у бізнесі та академічних дослідженнях. Це також ускладнює оцінку впливу цифрових технологій на продуктивність підприємств у різних сферах економіки та на інноваційні процеси. Наявність чіткого та консенсусного визначення могла б забезпечити вищу ефективність впровадження цифрових інструментів, сприяючи точнішому розумінню та кращому вимірюванню цифрового впливу на різні аспекти бізнесу. Відсутність такого визначення залишає ці ключові аспекти без вирішення.

Метою дослідження є дослідження розвитку поняття «діджиталізація», її особливостей та впливу на різні сфери економіки.

Основний матеріал. Історія показує, що за певних умов технології розвиваються дуже стрімко та досягають певного критичного рівня, на якому закінчуються можливості для їх подальшого розвитку, що призводить до переходу на більш високий рівень технологій. Одна з важливих тенденцій, що спостерігається з першої промислової революції, – це наростаюча інтеграція технологій.

Слово «діджиталізація» все частіше використовується у багатьох наукових дослідженнях, статтях і ЗМІ. Вперше воно з'явилося в середині 20-го сторіччя з розвитком електронно-обчислювальної техніки. Нині цю концепцію аналізують не тільки вчені, але й люди, які займаються бізнесом, і працівники, у яких діджиталізація викликає різні почуття: від захоплення новими можливостями, які вона пропонує, до побоювань, пов'язаних з можливістю втратити роботу.

Діджиталізація у найвужчому сенсі означає процес надання цифрової форми різним типам інформації. У більш широкому розумінні вона також включає процеси, що впливають на підприємства, економіку та суспільство.

Відповідно до Оксфордського словника англійської мови, діджиталізація – це процес перетворення даних у цифрову форму, яку можна легко прочитати й обробити комп'ютером [4]. Це доволі лаконічне визначення, яке, звісно, не містить широкого розуміння сутності діджиталізації, але допомагає з'ясувати основні складові діджиталізації, а саме те, що діджиталізація – це процес, який націлений на перетворення та те, що діджиталізація

невід'ємно пов'язана з використанням сучасної техніки, цифрової інфраструктури, хмарними технологіями тощо.

Діджиталізація є складним і багаторівневим процесом, який призводить до адгезії реального світу та цифрового простору, стаючи одним з основних факторів для інноваційних змін в економіці та підприємницькій діяльності. Розвиток цифрової трансформації зумовлений такими факторами:

- доступність інтернет-технологій та широке покриття більшої частини світу швидкісним інтернетом;
 - Інтернет речей та Інтернет всього;
 - відносна простота побудови цифрової інфраструктури на базі хмарних технологій;
 - великий набір готових рішень для роботи з великими даними та аналітичні системи;
- автоматизація бізнес-процесів;
- роботизація виробничих потужностей;
 - цифрові багатоканальні та омніканальні моделі дистрибуції товарів та послуг.

Генезис діджиталізації та її вплив на економіку детально описаний у таблиці 1.

Таблиця 1

Генезис діджиталізації та її вплив на економіку

1. Період (дата)	2. Характеристика	3. Вплив діджиталізації на економіку
Початкові етапи діджиталізації		
1940-ві роки	Створення перших електронних комп'ютерів, таких як ENIAC, які використовувалися для складних обчислень у науці та військовій справі.	Перші комп'ютери повноцінно автоматизували обчислення, стимулювали технологічний розвиток і заклали міцний фундамент для комерціалізації комп'ютерів.
1950-ті роки	Поява перших комерційних комп'ютерів, таких як IBM 650, які почали використовуватися в бізнесі.	Використання комп'ютерної техніки у підприємницькій діяльності: розрахунок заробітної плати, контроль продажів, аналіз витрат, розрахунок комісійних виплат для страховиків, надання кредиту.
1957 рік	Розробка мови програмування Fortran, яка значно спростила процес написання програм для наукових і технічних обчислень.	Спрощення та зниження вартості розробки програмного забезпечення, підвищення ефективності праці інженерів, науковців та інших спеціалістів.
1959 рік	Створення мови програмування COBOL для бізнес-обчислень, що зробило комп'ютери більш доступними для комерційного використання.	Стандартизація процесів розробки, автоматизація бухгалтерського обліку, управління запасами, обробка транзакцій, автоматизація бізнес-процесів на підприємствах.
Впровадження діджиталізації у бізнес-середовище		
1990-ті роки	Термін «діджиталізація» стає популярним у бізнес-середовищі, де він використовується для опису впровадження цифрових технологій у різні бізнес-процеси	Діджиталізація стає новим трендом у бізнес-середовищі, акцентуючи увагу на впровадженні цифрових інструментів у підприємницьку діяльність.
1991 рік	Відкриття WWW (Інтернету) для громадськості	Призвело до масового використання Інтернету у комерційних цілях та стрімкого зростання кількості вебсайтів.

1992 рік	Відкриття першого комерційного веб-сайту Book Stacks Unlimited	Закладено основу комерційного використання вебсайтів для широкого загалу. У наступні 4 роки з'являються такі гіганти як: Yahoo (1994 рік), Amazon (1995 рік) та eBay (1995 рік).
Еволюція діджиталізації		
2004 рік	Створення Facebook.com (нині Meta)	Змінив спосіб цифрової комунікації між людьми, а згодом і бізнеса зі своїми клієнтами. Створення таргетованої реклами, дозволила підприємцям рекламувати свої оголошення до конкретних аудиторій на основі демографічних даних, поведінки та їх інтересів.
2006 рік	Запуск Amazon Web Services (AWS), першої великої хмарної платформи, що пропонує широкий спектр хмарних сервісів.	Переломний момент у світі технологій. Amazon надає доступ до цифрової хмарної інфраструктури для підприємств і розробників, які значно знижують витрати на розгортання і підтримку додатків і сервісів. Тим самим створивши революційні зміни і трансформуючи способи ведення бізнесу.
2007 рік	Випуск першого iPhone компанією Apple, який став революційним продуктом, що змінив спосіб використання мобільних телефонів.	Змінив розуміння і підходи до використання мобільних технологій. Телефон тепер не тільки засіб зв'язку, але і пристрій дистрибуції товарів і послуг до користувача. Створення цілого сегмента підприємств які орієнтуються на розробку ПО для смартфонів.
2008 рік	Запуск першого пристрою на базі операційної системи Android, що стимулювало конкуренцію на ринку смартфонів.	Стимулює конкуренцію на ринку смартфонів, на відміну від Apple дозволяє іншим компаніям отримати доступ до технологій, тим самим прискоривши розвиток мобільних пристроїв. Наразі Android є найпоширенішою мобільною операційною системою у світі.
2010 рік	Запуск Microsoft Azure, що стало важливим гравцем на ринку хмарних обчислень.	Альтернатива Amazon Web Services яка сприяла інноваційного розвитку у галузі цифрових технологій, та використання їх у підприємницької діяльності.
2022 рік	ChatGPT був публічно запущений наприкінці 2022 року.	Вже на початку 2023 року моделі штучного інтелекту (ШІ) були відкриті для комерційного використання. Наразі ним користуються такі компанії як: Microsoft, Duolingo, Coca Cola, Snap, Salesforce, Shopify.

Джерело: складено автором за матеріалами [5-7]

Генезис поняття «діджиталізація» демонструє його еволюцію від використання перших електронних комп'ютерів до широкомасштабного застосування цифрових технологій у бізнесі та повсякденному житті. Через десятиліття цифрові інновації перетворили економіку,

змінивши способи ведення бізнесу, комунікації та розробки продуктів. Від впровадження комп'ютерів у наукові обчислення до розширення хмарних технологій та мобільних пристроїв діджиталізація продовжує впливати на формування сучасного світу.

Поява смартфонів і планшетів на початку 21 століття зробила цифрові технології ще більш доступними і зручними у використанні їх у підприємницькій діяльності. Хмарні технології і аналітика великих даних стали ключовими аспектами сучасної діджиталізації, дозволяючи зберігати, обробляти і аналізувати величезні обсяги інформації. Штучний інтелект доповнив цей список, зробивши використання інноваційних технологій більш зрозумілим і місцями непомітним для бізнесу. Отже, ведення сучасної підприємницької діяльності стає неможливим без використання комп'ютерів, смартфонів, інтернету, цифрового маркетингу, електронного обліку на підприємстві та інших цифрових інструментів, тобто без переваг діджиталізації.

Загалом західна наукова спільнота вчених, а саме американські колеги перші розробили концепцію цифрової економіки і підійшли до визначення терміну «діджиталізація». Серед них слід відзначити Ніколаса Негропonte, який у своїй роботі «Being Digital» [8] описав перехід від атомів до бітів, підкреслюючи фундаментальні зрушення в економіці в епоху переходу від матеріального до цифрового. Також варто відзначити вклад у розвиток концепції цифрової економіки Деніела Белла та Мануеля Кастельса з їх баченням інформаційного та мережевого суспільства, що тісно пов'язане з цифровою економікою [9-10] .

Але й вітчизняні економісти досліджували процес діджиталізації внаслідок чого було представлено певну кількість робіт з цієї тематики. Ми узагальнили висловлювання зарубіжних та вітчизняних науковців щодо визначення сутності поняття «діджиталізація» та представили проаналізовану інформацію у таблиці 2.

Таблиця 2

Визначення терміну «діджиталізація»

Автор	Визначення
Зарубіжні вчені-економісти	
Brennen S. [11]	Це процес з оцифрування, перетворення аналогових даних у цифрову форму.
De Clerc J.-P [12]	Це створення цифрової версії аналогових речей. Тобто це процес перетворення чогось нецифрового у цифровий формат, який у подальшому може бути використаний в обчислювальній системі для досягнення різноманітних цілей. Діджиталізація полягає у використанні цифрових технологій та даних з метою одержання прибутку.
Tapscott D. [13]	Автор застосовує поняття «епоха мережевого інтелекту», суть якої «не тільки в мережевих технологіях ... але у взаємодії людей за допомогою мережевих технологій», як «об'єкт, що поєднує інтелект, знання і творчість для здійснення прориву у створенні суспільного капіталу і благополуччя».
Lane N. [14, с. 317-320]	Це конвергенція комп'ютерних і комунікаційних технологій у мережі Інтернет і виникає потік інформації та технологій, які стимулюють розвиток електронної торгівлі та масштабні зміни в організаційній структурі.
Kling R., Lamb R. [15, с. 295-324]	Цифрова економіка включає товари або послуги, розвиток, виробництво, продаж або надання яких перебуває у критичній залежності від цифрових технологій.
G20 DETF, 2016 [16]	Цифрова економіка – це широкий діапазон видів економічної активності, до яких належать використання оцифрованої інформації і знань як ключового фактору виробництва, сучасних інформаційних мереж як важливої сфери діяльності, а також ефективне використання інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ) як важливого фактору економічного зростання та оптимізації економічної структури.

Вітчизняні вчені-економісти	
О. Абакуменко [17]	процес переведення певного інформаційного поля з аналогового у цифровий формат для більш легкого подальшого використання на сучасних електронних девайсах.
О. Гудзь, С. Федюнін [18, с. 18-24]	заснований на можливостях сучасної ІТ-індустрії процес застосування підприємствами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для досягнення своєї мети, зорієнтований на трансформацію наявних бізнес-процесів шляхом їх діджиталізації.
Л. Лігоненко [19, с. 21-24]	процес перенесення інформації у цифрову форму, тобто перетворення паперових книжок в електронні, фотографії у зображення на екрані тощо.
О. Грибіненко [20, с. 35-37]	трансформація, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами.
А. Гуренко [21, с. 739-745]	процес використання цифрових технологій з одночасним поліпшенням системи обслуговування клієнтів.
С. Король [22, с. 67-73]	оптимізацію пошуку інформації з використанням Інтернету, обробку великих масивів даних, застосування штучного інтелекту, Інтернет речей у виробництві та інші складові.

Джерело: узагальнено автором за матеріалами [11-22]

Загалом у наукових дослідженнях західних та вітчизняних вчених, які спрямовані на вивчення процесів цифрової трансформації та її розвитку в сучасному суспільстві, існує велика кількість концепцій та підходів до розуміння змісту діджиталізації.

Отже, можна зробити висновок, що дефініція «діджиталізації» насамперед визначається науковцями як процес, спрямований на:

- пошук, отримання, обробку, використання, зберігання та передачу інформації у цифровому форматі;
- використання цифрових інфраструктур для забезпечення цього процесу;
- автоматизацію, штучний інтелект та аналіз великих даних для контролю процесу діджиталізації.

Проведений аналіз дозволяє надати авторське визначення діджиталізації, яке ґрунтується на детальному аналізі викладеної інформації. Отже, у розрізі підприємницької діяльності ми можемо дати таке визначення: діджиталізація – це процес трансформації фізичних або аналогових даних та процесів у цифрову форму з використанням сучасних технологій і пристроїв, який направлений на ефективне виконання функцій підприємства і досягнення його проміжних та кінцевих цілей.

Вплив діджиталізації на окремі сфери економіки наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Вплив діджиталізації на окремі сфери економіки

Сфера економіки	Зміни
Електронна торгівля	Поява онлайн-магазинів, таких як Amazon та Alibaba, змінила ринок роздрібної торгівлі, дозволивши споживачам купувати товари та послуги через Інтернет.
Фінансові послуги	Діджиталізація трансформувала фінансові послуги, вона дала змогу підвищити швидкість платежів, автоматизувати процеси, оптимізувати операційні витрати та мінімізувати людський фактор. Онлайн-банкінг та мобільний-банкінг дав змогу проводити фінансові операції з будь-якої точки планети. Моделі ШІ створили можливість аналізу великих даних, персоналізації фінансових послуг та посилили безпеку проведення фінансових операцій.

Сільське господарство	Впровадження технологій IoT (internet of things - або інтернет речей), дронів, ШІ, аналізу великих даних надає сільськогосподарським підприємствам контролювати вирощування, обробку та збору врожаю.
Транспорт і логістика	Цифрова трансформація вплинула також на сферу транспорту і логістики. Починаючи від локальних підприємств які здійснюють пасажирські перевезення до великих міжнародних компаній які займаються логістичним бізнесом використовуються GPS технології, онлайн-платежі, IoT, автоматизація бізнес-процесів та інші. Вони дозволяють вирішувати як практичні задачі, а саме пошук оптимального маршрута, що зменшує витрати на паливо і економить час. Так і організаційні та управлінські, а також контроль переміщення вантажу у реальному часі, роботизація складських робіт, пакування та розподілу вантажу, доставки.
Послуги у сфері освіти	Онлайн-курси і платформи: такі платформи, як Coursera, Udacity і Khan Academy, пропонують широкий вибір онлайн-курсів, що дозволяє людям навчатися у зручний для них час і місце. Віртуальні класи: використання відеоконференцій і віртуальних класів дозволило школам і університетам продовжувати навчання навіть під час пандемій і інших криз.
Послуги у сфері охорони здоров'я	Теле-медицина: використання відеоконференцій і мобільних додатків для консультацій з лікарями, що дозволяє пацієнтам отримувати медичну допомогу дистанційно. Електронні медичні записи (EMR): перехід від паперових до електронних медичних записів, що полегшує доступ до медичної інформації і покращує якість догляду за пацієнтами.
Послуги у сфері розваг	Стрімінгові сервіси: такі платформи, як Netflix, Spotify і YouTube, дозволяють користувачам отримувати доступ до великого обсягу контенту на вимогу. Віртуальна реальність (VR) і доповнена реальність (AR): технології VR і AR відкрили нові можливості для ігор, фільмів і навчання, занурюючи користувачів у віртуальні світи.

Джерело: розроблено автором

Діджиталізація кардинально змінила спосіб ведення бізнесу, надавши компаніям нові можливості для розвитку і оптимізації процесів; відкрила нові можливості для навчання та розвитку, зробивши освіту доступнішою і ефективною; змінила спосіб надання медичних послуг, зробивши їх більш доступними і ефективними; змінила індустрію розваг, надавши нові форми контенту і способи його споживання. Це також підтверджується і статистичними даними. Відповідно до звіту «European E-commerce report 2023», який створений на основі даних зібраних у країн Європи, у середньому близько 78% від усіх користувачів інтернету у межах Європи здійснюють покупки товарів та послуг через мережу інтернет. Наприклад, у Великій Британії цей показник сягає 96%. В Україні цей показник складає 73% [23]. Також тренд цифровізації є і у сфері послуг з охорони здоров'я. Відповідно до звіту «Digital 2023: Global overview report» кількість користувачів цих послуг сягає 1.95 мільярда людей та щорічно збільшується у середньому на 0.3% (5.5 мільйонів користувачів). Глобальний річний ринок послуг у сфері охорони здоров'я оцінюється у 64 мільярда доларів США та щорічно у середньому зростає на 11.9% (6.8 мільярдів доларів США). Також ми можемо спостерігати як цифрові інструменти маркетингу займають домінуючу позицію у порівнянні з традиційними методами. Загальні витрати на рекламу у світі онлайн та офлайн складають 910 мільярдів доларів США, з яких 73.3% (667.3 мільярдів доларів США) складають саме витрати на цифрову рекламу товарів та послуг [24].

Висновки. Дослідження впливу діджиталізації на різні аспекти економіки та суспільства виявило значущі зміни, що відбуваються внаслідок інтеграції цифрових технологій. Проаналізовано, як діджиталізація формує нові бізнес-моделі, засновані на застосуванні штучного інтелекту, хмарних технологій і Інтернету речей, що дозволяє компаніям збільшувати їхню оперативність та адаптивність. Вплив цифрової трансформації на ринок праці виявився двояким: з одного боку створення нових професій та вимог до навичок, а з іншого – зникнення деяких традиційних професій, що вимагає адаптації освітніх програм.

Також зазначено зміни у споживчому досвіді, де персоналізація продуктів та послуг покращує взаємодію між споживачами та компаніями. Цифровізація сприяє підвищенню доступності освітніх та медичних послуг через онлайн-платформи, забезпечуючи широкий доступ до них для більшого кола людей, включаючи тих, хто проживає у віддалених або малозабезпечених регіонах.

Важливою частиною дослідження стало аналізування та визначення сутності діджиталізації. Було розглянуто численні наявні визначення цього поняття у наукових дослідженнях, а також запропоновано авторське визначення, яке враховує сучасні реалії цифрової трансформації та її комплексний вплив на бізнес та суспільні процеси. Визначено, що діджиталізація – це процес трансформації фізичних або аналогових даних та процесів у цифрову форму за допомогою сучасних технологій і пристроїв, який спрямований на ефективне виконання функцій підприємства та досягнення стратегічних цілей.

З огляду на безперервний розвиток і значний потенціал діджиталізації, подальші дослідження мають зосередитись на розробці стандартів і методик, які допоможуть глобально інтегрувати цифрові інновації в економічні та соціальні процеси.

Список літератури

1. Tambe, P., Hitt, L., Rock, D., Brynjolfsson, E. Digital capital and superstar firms. NBER Working Paper, Cambridge, MA, 2020. DOI: 10.3386/w28285.
2. Holroyd, C. The global digital economy: A comparative policy analysis. Amherst, NY: Cambria Press, 2024.
3. Tapscott, D., Ticoll, D., Lowy, A. Digital capital: Harnessing the power of business webs. Ubiquity, 2000, May, 3-es.
4. Oxford Advanced Learner's. Digitalization. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/digitalization?q=digitalization> (дата звернення: 15.06.2024).
5. Ritter, T., Pedersen, C. L. Digitization capability and the digitalization of business models in business-to-business firms: past, present, and future. Industrial Marketing Management. 2019. № 86. P. 180-190.
6. Фомичев К. Go digital or die: Діджиталізація бізнесу, як неминучість. 2021. URL: http://www.nand.ua/professional-information/and_library/20565/ (дата звернення: 14.06.2024).
7. Mesenbourg T. L. Measuring the Digital Economy. US Bureau of the Census, Suitland, MD, 2001. URL: <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/working-papers/2001/econ/umdigital.pdf> (дата звернення: 14.06.2024).
8. Negroponte N. et al. Being digital. Computers in Physics. 1997. Т. 11. № 3.
9. Bell, D. The coming of post-industrial society. Social stratification, class, race, and gender in sociological perspective. 2nd ed. Routledge, 2019. P. 805-817.
10. Castells, M. The rise of the network society. John Wiley & Sons, 2011.
11. Brennen, J. S., Kreiss, D. Digitalization. The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy / Ed. K. B. Jensen, E. W. Rothenbuhler, J. D. Pooley, R. T. Craig. 2016. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect111>.
12. De Clerec J.-P. Digitization, digitalization and digital transformation: the differences. URL: <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption/> (дата звернення: 14.06.2024).
13. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. New York, NY: McGraw-Hill, 1996.
14. Lane N. Advancing the Digital Economy into the 21st Century. Information Systems Frontiers. 1999. Vol. 1. № 3. P. 317-320.
15. Kling R., Lamb R. IT and Organizational Change in Digital Economies. Understanding the Digital. Cambridge: MIT Press, 2000. P. 295-324.
16. G20 Digital Economy Development and Cooperation Initiative. URL: <http://www.g20chn.org/English/Documents/Current/201609/P020160908736971932404.pdf> (дата звернення: 14.06.2024).
17. Абакуменко О. Діджиталізація банківського сектору України. Фінансові дослідження. 2016. № 1 (1). С. 69-75. URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/20.pdf> (дата звернення: 14.06.2024).
18. Гудзь О., Федюнін С. Діджиталізація, як конкурентна перевага підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 3 (29). С. 18-24. URL: <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215> (дата звернення: 14.06.2024).

19. Лігоненко Л. Зміст та механізм формування стратегії діджиталізації в бізнес-організаціях. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Економічні науки. 2018. Випуск 22 (62). Т. 2. С. 21-24.
20. Грибіненко О. Діджиталізація економіки в новій парадигмі цифрової трансформації. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». 2018. № 16. С. 35-37. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ес_n/article/view/3523 (дата звернення: 14.06.2024).
21. Гуренко А. Напрями розвитку систем управління в умовах діджиталізації бізнесу в Україні. Економіка і суспільство. 2018. Випуск 19. Мукачівський державний університет. С. 739-745.
22. Король С. Я., Польовик Є. В. Діджиталізація економіки як фактор професійного розвитку. Modern Economics. 2019. № 18(2019). С. 67-73. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-11).
23. Ecommerce Europe. (2023, November). European Ecommerce Report 2023 (Light Version). <https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2023/11/European-Ecommerce-Report-2023-Light-Version.pdf> (дата звернення 30.06.2024)
24. Kemp S. Digital 2023: Global Overview Report. DataReportal, 2023, January 26. URL: <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report> (дата звернення: 10.06.2024).

References

1. Tambe, P., Hitt, L., Rock, D., & Brynjolfsson, E. (2020, December). Digital capital and superstar firms. NBER Working Paper. <https://doi.org/10.3386/w28285>
2. Holroyd, C. (2024). The global digital economy: A comparative policy analysis. Amherst, NY: Cambria Press.
3. Tapscott, D., Ticoll, D., & Lowy, A. (2000). Digital capital: Harnessing the power of business webs. Ubiquity, 2000(May), 3-es.
4. Oxford Advanced Learner's. (n.d.). Digitalization. Retrieved from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/digitalization?q=digitalization> (accessed 15 June 2024).
5. Ritter, T., & Pedersen, C. L. (2019). Digitization capability and the digitalization of business models in business-to-business firms: Past, present, and future. Industrial Marketing Management, 86, 180-190.
6. Фомичев, К. (2021). Go digital or die: Діджиталізація бізнесу, як неминучість. Retrieved from http://www.nand.ua/professional-information/and_library/20565/ (accessed 14 June 2024). [In Ukrainian].
7. Mesenbourg, T. L. (2001). Measuring the digital economy. US Bureau of the Census, Suitland, MD. Retrieved from <https://www.census.gov/content/dam/Census/library/working-papers/2001/econ/umdigital.pdf> (accessed 14 June 2024).
8. Negroponte, N., et al. (1997). Being digital. Computers in Physics, 11(3).
9. Bell, D. (2019). The coming of post-industrial society. In Social stratification, class, race, and gender in sociological perspective (2nd ed., pp. 805-817). Routledge.
10. Castells, M. (2011). The rise of the network society. John Wiley & Sons.
11. Brennen, J. S., & Kreiss, D. (2016). Digitalization. In K. B. Jensen, E. W. Rothenbuhler, J. D. Pooley, & R. T. Craig (Eds.), The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy. <https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect111>
12. DeClerec, J.-P. (n.d.). Digitization, digitalization and digital transformation: The differences. Retrieved from <https://www.i-scoop.eu/digital-transformation/digitization-digitalization-digital-transformation-disruption/> (accessed 14 June 2024)
13. Tapscott, D. (1996). The digital economy: Promise and peril in the age of networked intelligence. New York, NY: McGraw-Hill.
14. Lane, N. (1999). Advancing the digital economy into the 21st century. Information Systems Frontiers, 1(3), 317-320.
15. Kling, R., & Lamb, R. (2000). IT and organizational change in digital economies. In Understanding the digital (pp. 295-324). Cambridge: MIT Press.
16. G20 Digital Economy Development and Cooperation Initiative. (n.d.). Retrieved from <http://www.g20chn.org/English/Documents/Current/201609/P020160908736971932404.pdf> (14 June 2024).

17. Abakumenko O. Didzhytalizatsiia bankivs'koho sektoru Ukrainy. Finansovi doslidzhennia. 2016. № 1 (1). S. 69-75. URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmp/pdf/20.pdf> (accessed June, 14, 2024). [In Ukrainian]
18. Gudz, O., & Fedyunin, S. (2019). Digitalization as a competitive advantage of enterprises. Economics. Management. Business, 3(29), 18-24. Retrieved from <http://journals.dut.edu.ua/index.php/emb/article/view/2215> (accessed 14 June 2024) [In Ukrainian]
19. Ligonenko, L. (2018). The content and mechanism of forming a digitalization strategy in business organizations. International Scientific Journal "Internauka". Economic Sciences, 22(62), 21-24. [In Ukrainian].
20. Hrybinenco, O. (2018). Digitalization of the economy in the new paradigm of digital transformation. International Relations. Series "Economic Sciences", 16, 35-37. Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3523 (accessed 14 June 2024) [In Ukrainian].
21. Gurenko, A. (2018). Directions for the development of management systems in the context of business digitalization in Ukraine. Economy and Society, 19, 739-745. Mukachevo State University. [In Ukrainian].
22. Korol, S. Ya., & Polovyk, E. V. (2019). Digitalization of the economy as a factor of professional development. Modern Economics, 18(2019), 67-73. [https://doi.org/10.31521/modecon.V18\(2019\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.V18(2019)-11). [In Ukrainian].
23. Ecommerce Europe. (2023, November). European Ecommerce Report 2023 (Light Version). Retrieved from <https://ecommerce-europe.eu/wp-content/uploads/2023/11/European-Ecommerce-Report-2023-Light-Version.pdf> (accessed 30 June 2024).
24. Kemp, S. (2023, January 26). Digital 2023: Global Overview Report. DataReportal. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2023-global-overview-report> (accessed 10 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 15.08.2024

Прийнята до публікації 22.08.2024